

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Αύγουστος 2011

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Οι δημοσιονομικές εξελίξεις στο επτάμηνο Ιανουαρίου – Ιουλίου 2011

1. Εισαγωγή

Τα νεώτερα δεδομένα για την οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα σε συνδυασμό με νεότερες προβλέψεις για επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας, οδηγούν σε αναθεώρηση, επί τα χείρω, των εκτιμήσεων για την έκταση της ύφεσης το 2011 και δημιουργούν ένα δυσμενέστερο μακροοικονομικό περιβάλλον για την εν εξελίξει δημοσιονομική προσαρμογή.

Η περαιτέρω διεύρυνση του ελλείμματος του ΚΠ στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2011 και, κυρίως, η διεύρυνση του πρωτογενούς ελλείμματος, σε σύγκριση τόσο με την αντίστοιχη περίοδο του 2010, αντανακλούν την σημαντική επιδείνωση των μακροοικονομικών δεδομένων σε σχέση με τις έως τώρα εκτιμήσεις. Στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2011 το έλλειμμα του ΚΠ, ως ποσοστό του ΑΕΠ¹ διαμορφώθηκε το 6,9%, έναντι 5,4% την αντίστοιχη περίοδο του 2010 και το πρωτογενές έλλειμμα στο 2,4% του ΑΕΠ (έναντι 1,5% το 2010). Η διεύρυνση των ελλειμμάτων συνδέεται, όμως, και με πρόσθετες ανησυχητικές εξελίξεις στο καθαρά δημοσιονομικό πεδίο και, ιδιαίτερα, με τις καθυστερήσεις στην υλοποίηση των προγραμματισμένων ρυθμίσεων, την περιορισμένη απόδοση των δημοσιονομικών μέτρων και τη χαμηλή αποτελεσματικότητα των μηχανισμών συλλογής εσόδων.

Η απαραίτητη και έγκαιρη εφαρμογή του Μεσοπρόθεσμου είναι δυνατόν να περιορίσει σημαντικά, αλλά όχι και να εξαλείψει πλήρως τις αποκλίσεις από τον ετήσιο διορθωμένο στόχο του ελλείμματος του ΚΠ (8,8% του ΑΕΠ μετά το Μεσοπρόθεσμο). Εάν όμως δεν εφαρμοσθούν εγκαίρως όλα τα μέτρα του Μεσοπρόθεσμου, τότε το έλλειμμα του ΚΠ και το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, σε εθνικολογιστική βάση, είναι δυνατόν να υπερβούν τους στόχους.

Για τους ανωτέρω λόγους είναι απολύτως απαραίτητη, όχι απλώς η συνέχιση, αλλά η ενίσχυση των προσπαθειών για δημοσιονομική προσαρμογή και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Παράλληλα, η επιδείνωση της ύφεσης υποδηλώνει ότι είναι σκόπιμο να ενισχυθούν οι προσπάθειες μείωσης των πρωτογενών δαπανών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επικρατούσα διεθνώς άποψη είναι ότι η δημοσιονομική προσαρμογή που βασίζεται σε μείωση των δημοσίων καταναλωτικών δαπανών είναι περισσότερο “φιλική προς την ανάπτυξη” και ταυτόχρονα οδηγεί σε διατηρήσιμη δημοσιονομική προσαρμογή (σε σχέση με την αύξηση των εσόδων). Παράλληλα θα πρέπει να επιταχυνθούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα αποδεσμεύσουν το αναπτυξιακό δυναμικό της Ελληνικής οικονομίας.

¹ Για λόγους συγκρισιμότητας χρησιμοποιείται η εκτίμηση του ΑΕΠ που περιλαμβάνεται στον Προϋπολογισμό.

Η αύξηση του πρωτογενούς ελλείμματος σε συνδυασμό με την περεταίρω πτώση της οικονομικής δραστηριότητας ενισχύουν σημαντικά τη δυναμική του χρέους, αντισταθμίζοντας τα οφέλη από τις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής της 21^{ης} Ιουλίου και απομακρύνοντας το ενδεχόμενο σταθεροποίησης του λόγου χρέους προς ΑΕΠ το 2012.

2. Η πορεία του Κρατικού Προϋπολογισμού στο επτάμηνο Ιανουαρίου – Ιουλίου, σύμφωνα με τα δημοσιονομικά στοιχεία ²

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δημοσιονομικά στοιχεία, το έλλειμμα του ΚΠ στο επτάμηνο Ιανουαρίου Ιουλίου διαμορφώθηκε στα 15.587 εκατ. ευρώ (ή 6,9% του ΑΕΠ) έναντι ελλείμματος 12.448 εκατ. ευρώ (ή 5,4% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο επτάμηνο του 2010 (βλ. Πίνακα 1).

Η δυσμενής αυτή εξέλιξη οφείλεται αποκλειστικά στον Τακτικό Προϋπολογισμό, το έλλειμμα του οποίου είναι αυξημένο κατά 4.616 εκατ. ευρώ (ή κατά 2,0% του ΑΕΠ) έναντι του ελλείμματος της αντίστοιχης περιόδου του 2010. Αντίθετα, το έλλειμμα του ΠΔΕ είναι μειωμένο κατά 1.477 εκατ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο έλλειμμα του 2010. Εάν δεν είχαν περιορισθεί οι πληρωμές του ΠΔΕ, τότε το έλλειμμα του ΚΠ θα ήταν μεγαλύτερο κατά 0,7% του ΑΕΠ.

Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η εξέλιξη του πρωτογενούς ελλείμματος του ΚΠ το οποίο στο επτάμηνο αυξήθηκε από 1,5% του ΑΕΠ το 2010 σε 2,4% του ΑΕΠ κατά το τρέχον έτος. Πρέπει να επισημανθεί ότι το πρωτογενές έλλειμμα του επταμήνου (2,4% του ΑΕΠ) είναι ήδη σημαντικά μεγαλύτερο από το προϋπολογισθέν για όλο το έτος (1,7% του ΑΕΠ). Εάν η εξέλιξη αυτή συνεχισθεί ανεξέλεγκτη και στο υπόλοιπο του έτους, τότε καθίσταται αδύνατη η σταθεροποίηση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ εντός του 2012, όπως έχει σχεδιασθεί, ιδιαίτερα εάν συνυπολογισθεί και η πολύ μεγαλύτερη από την αναμενόμενη κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας.

Όπως φαίνεται στα επόμενα, οι αποκλίσεις του επταμήνου έναντι των αρχικών προβλέψεων του προϋπολογισμού, οφείλονται κυρίως στην υστέρηση των εσόδων και σε μικρότερη έκταση στην υπέρβαση των δαπανών. Σημειώνεται όμως ότι οι στόχοι αυτοί έχουν αναθεωρηθεί (με το Μεσοπρόθεσμο) και το αποτέλεσμα του επταμήνου ευρίσκεται εντός των νέων, πιο ρεαλιστικών στόχων. Η αδήριτη ανάγκη αναστροφής αυτών των τάσεων το συντομότερο δυνατόν κατέστησε αναπόφευκτη τη λήψη πρόσθετων μέτρων και για το 2011, στο πλαίσιο του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ).

² Σχετικά με τις πηγές στοιχείων με βάση τις οποίες είναι δυνατόν να γίνει η ανάλυση των δημοσιονομικών εξελίξεων βλέπε Παράρτημα 1 στο παρόν δελτίο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
Πορεία Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού¹ στο επτάμηνο Ιανουάριος - Ιούλιος
(εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος-Ιούλιος			% μεταβολές		Ετήσια στοιχεία				% μεταβολές		
	2009	2010	2011	2010/ 2009	2011/ 2010	2009	2010*	2011π ²	Μεσοπρόθ	2010/ 2009	2011π/ 2010*	Μεσοπρόθ. /2010
I. Έσοδα	31.378	32.633	31.113	4,0	-4,7	55.483	59.228	63.242	61.727	6,7	6,8	4,2
1. Τακτικός προϋπολογισμός (ΤΠ)	30.346	31.356	29.940	3,3	-4,5	53.443	56.156	59.320	57.802	5,1	5,6	2,9
2. Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων(ΠΔΕ)	1.032	1.277	1.173	23,7	-8,1	2.040	3.072	3.922	3.925	50,6	27,7	27,8
(Ίδια έσοδα)	86	115	90	33,7	-21,7	183	271	200	203	48,1	-26,2	-25,1
(Έσοδα Ε.Ε.)	946	1.162	1.083	22,8	-6,8	1.857	2.801	3.722	3.722	50,8	32,9	32,9
II. Δαπάνες	51.428	45.081	46.700	-12,3	3,6	88.630	79.838	83.048	81.535	-9,9	4,0	2,1
1. Τακτικός προϋπολογισμός	44.835	40.880	44.080	-8,8	7,8	79.042	71.391	74.548	73.985	-9,7	4,4	3,6
Τόκοι	8.934	8.913	10.218	-0,2	14,6	12.325	13.223	15.920	16.002	7,3	20,4	21,0
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	35.901	31.966	33.862	-11,0	5,9	66.717	58.168	58.628	57.983	-12,8	0,8	-0,3
από τις οποίες:												
_Επιχορήγηση νοσηλευτικών ιδρυμάτων ³	0	190	434	-	128,4	1.498	375	450	450	-75,0	20,0	20,0
_Εξοπλιστικά προγράμματα	0	224	116	-	-48,2	2.175	1.017	1.600	1.500	-53,2	57,3	47,5
_Καταπτώσεις εγγυήσεων φορέων εκτός γεν. κυβέρνησης	0	80	25	-	-68,8	100	145	145	224	45,0	0,0	54,5
_Επιστροφές φόρων	2.804	2.688	3.113	-4,1	15,8	4.952	4.982	3.800	3.800	0,6	-23,7	-23,7
2. Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων	6.593	4.201	2.620	-36,3	-37,6	9.588	8.447	8.500	7.550	-11,9	0,6	-10,6
III. Αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού	-20.050	-12.448	-15.587	-37,9	25,2	-33.147	-20.610	-19.806	-19.808	-37,8	-3,9	-3,9
Αποτέλεσμα ΚΠ / ΑΕΠ (%)	-8,6	-5,4	-6,9			-14,1	-8,9	-8,7	-8,8			
Τακτικός Προϋπολογισμός	-14.489	-9.524	-14.140			-25.599	-15.235	-15.228	-16.183			
Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων	-5.561	-2.924	-1.447			-7.548	-5.375	-4.578	-3.625			
IV. Πρωτογενές πλεόνασμα ΚΠ	-11.116	-3.535	-5.369	-68,2	51,9	-20.822	-7.387	-3.886	-3.806	-64,5	-47,4	-48,5
Πρωτογενές πλεόνασμα ΚΠ / ΑΕΠ (%)	-4,7	-1,5	-2,4			-8,9	-3,2	-1,7	-1,7			
Χρεολύσια	28.351	21.084	...	-25,6	-	29.135	19.549	28.130		-32,9	43,9	
ΑΕΠ (Τρέχουσες τιμές)	234.288	230.341	226.685	-1,7	-1,6	234.288	230.341	226.685	225.400	-1,7	-1,6	-2,1

¹ Δεν περιλαμβάνονται έσοδα και δαπάνες ΝΑΤΟ

² Πρόβλεψη του Προϋπολογισμού του 2011

³ Για εξόφληση παλαιών οφειλών τους

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

2.1 Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού

Έως το τέλος Ιουλίου οι εισπράξεις του ΤΠ δεν είχαν επηρεασθεί από τα νέα φορολογικά μέτρα του Μεσοπρόθεσμου. Για το λόγο αυτό τα έσοδα του ΤΠ (χωρίς την αφαίρεση των επιστροφών φόρων) μειώθηκαν στο επτάμηνο κατά 4,5% και περιορίστηκαν σε 29.940 εκατ. ευρώ έναντι εσόδων ύψους 31.356 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (βλ. Πίνακα 2). Σε σχέση, όμως, με τον αναθεωρημένο στόχο η απόκλιση είναι ασήμαντη (87 εκατ. ευρώ).

Τα έσοδα του επταμήνου έχουν επηρεασθεί αρνητικά από πολλούς παράγοντες όπως:

- (α) η σημαντική μείωση των εισοδημάτων ορισμένων κατηγοριών φορολογουμένων οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα φοροδιαφυγής (π.χ. δημόσιοι υπάλληλοι και συνταξιούχοι),
- (β) η υιοθέτηση νέας φορολογικής κλίμακας, η οποία είναι ευνοϊκότερη για εισοδήματα έως 25.000 ευρώ περίπου,
- (γ) η υιοθέτηση άλλων μέτρων (π.χ. αυξημένου ΛΑΦΚΑ) που μειώνουν σημαντικά τα έσοδα από το φόρο εισοδήματος,
- (δ) η μείωση της απασχόλησης,
- (ε) η μεγαλύτερη από ό,τι αναμενόταν ύφεση της οικονομίας,
- (στ) η εντατικοποίηση των προσπαθειών των φορολογούμενων να φοροδιαφύγουν, δεδομένου ότι όταν αυξάνονται οι φορολογικοί συντελεστές οι προσπάθειες για φοροδιαφυγή εντείνονται, σε συνδυασμό με την αναποτελεσματική λειτουργία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού,
- (ζ) συμφηφισμοί υποχρεώσεων και απαιτήσεων μεταξύ Δημοσίου και φορολογουμένων που άρχισαν να ισχύουν για πρώτη φορά από τον Απρίλιο του 2011.

Αντίθετα, τα έσοδα του επταμήνου έχουν επηρεαστεί θετικά από τα φορολογικά μέτρα που ελήφθησαν στα μέσα του 2010 και αναμένεται να αποδώσουν σε ετήσια βάση για πρώτη φορά το 2011, καθώς και από εισπράξεις (μέρισμα και προμήθειες) από το πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας των τραπεζών (αύξηση 61,5%).

Οι εισπράξεις από τους **άμεσους φόρους** σημείωσαν στο επτάμηνο μείωση 6,7% και περιορίστηκαν στα 10.249 εκατ. ευρώ, έναντι 10.985 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Η εξέλιξη αυτή εντοπίζεται ιδιαίτερα στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, όπου η πτώση ανέρχεται σε 15,5% και οφείλεται στη μείωση της απασχόλησης καθώς και στη μείωση των εισοδημάτων (σε σχέση με το 2010) κυρίως μισθωτών και συνταξιούχων, κατηγορίες στις οποίες η φοροδιαφυγή είναι ανύπαρκτη και άρα η οποιαδήποτε μείωση αποδοχών αντανακλάται άμεσα στα αντίστοιχα φορολογικά έσοδα. Είναι χαρακτηριστικό ότι η μείωση της *παρακράτησης* από μισθωτούς και συνταξιούχους έφθασε στο επτάμηνο το 24,8%. Στο υπόλοιπο

του έτους εκτιμάται ότι και οι εισπράξεις από το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων θα παρουσιάσουν επίσης σημαντική μείωση, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των ανώνυμων εταιριών παρουσίασε ζημίες το 2010 (στο επτάμηνο η μείωση ήταν 10,8%, αλλά ο φόρος εισπράττεται κυρίως από τον Αύγουστο έως το τέλος του έτους). Μικρή μείωση (1,5%) παρουσίασαν επίσης και οι εισπράξεις από παρελθόντα οικονομικά έτη (ΠΟΕ) λόγω της “περαίωσης” εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων που τέθηκε σε ισχύ το 2010 και συνεχίστηκε το 2011.

Την ίδια περίοδο, τα έσοδα από το φόρο ακίνητης περιουσίας παρουσίασαν αύξηση 19,9%, λόγω εισπραξης 126 εκατ. ευρώ από το ΦΜΑΠ του 2010. Τέλος, οι έκτακτοι άμεσοι φόροι παρουσιάζουν επίσης αύξηση, λόγω των εισπράξεων από την έκτακτη εισφορά επί των επιχειρήσεων, οι οποίες στο επτάμηνο έχουν φθάσει τα 918 εκατ. ευρώ.

Στην περίοδο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2011, οι εισπράξεις από την **έμμεση φορολογία** εμφάνισαν μείωση 7,2% και περιορίστηκαν στα 16.276 εκατ. ευρώ, έναντι 17.544 εκατ. ευρώ το 2010 (βλ. Πίνακα 2). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται σε πολλούς λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους είναι οι εξής:

- η μείωση των εισαγωγών, η οποία έχει οδηγήσει σε μείωση των δασμών καθώς και σε μειωμένες εισπράξεις από άλλους φόρους που επιβάλλονται στα εισαγόμενα προϊόντα (συνολική μείωση 44,4%),
- η πτώση της ζήτησης αυτοκινήτων, με αποτέλεσμα τα έσοδα από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης («τέλος ταξινόμησης») να εμφανίσουν μείωση 66,9%,
- η κάμψη της κατανάλωσης υγρών καυσίμων κατά 9,6%, σε συνδυασμό με την αλλαγή του τρόπου φορολογίας του πετρελαίου θέρμανσης (από 1-1-2011) και το γεγονός ότι ο ΕΦΚ υγρών καυσίμων είχε αυξηθεί επανειλημμένα στις αρχές του 2010, οδήγησαν σε μείωση των αντίστοιχων εσόδων κατά 17,3%,
- ο περιορισμός στη χρήση κινητών τηλεφώνων, με αποτέλεσμα τα έσοδα από το τέλος κινητής τηλεφωνίας να εμφανίσουν πτώση 21,9%,
- η εισπραξη όλων των τελών κυκλοφορίας του 2011 εντός του Δεκεμβρίου 2010. Αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι σημαντικό μέρος των τελών κυκλοφορίας του 2010 είχε εισπραχθεί τον Ιανουάριο του 2010, είχε σαν αποτέλεσμα τα έσοδα από τα τέλη κυκλοφορίας στο επτάμηνο του 2011 να εμφανίζονται μειωμένα κατά 77,2% (ή κατά 399 εκατ. ευρώ). Εκτιμάται πάντως ότι αυτό θα διορθωθεί σε ετήσια βάση, εάν όλα τα τέλη κυκλοφορίας του 2012 εισπραχθούν έως το τέλος Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους.
- η μεγάλη κάμψη στη ζήτηση ακινήτων (η οποία είχε ξεκινήσει ήδη από το 2008), με αποτέλεσμα οι εισπράξεις από τη μεταβίβαση ακινήτων στο επτάμηνο να είναι μειωμένες κατά 23,9%,

- τέλος, οι εξελίξεις στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (μείωση τιμών μετοχών και μείωση όγκου συναλλαγών) οδήγησαν στη μείωση των εσόδων από το φόρο επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών κατά 36,9%.

Αντίθετα πάντως με τις εξελίξεις στα φορολογικά έσοδα, τα μη φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν στο επτάμηνο κατά 20,8%. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη λογιστική εγγραφή εσόδων ύψους 380 εκατ. ευρώ από τον ΟΣΕ³ (για εγγυήσεις που είχαν καταπέσει). Επίσης τα μη φορολογικά έσοδα είναι ενισχυμένα με εισπράξεις ύψους 528 εκατ. ευρώ (έναντι 327 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο επτάμηνο του 2010) από μερίσματα και προμήθειες που έλαβε το Δημόσιο από το πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας των τραπεζών του 2008.

Συμπερασματικά παρατηρείται ότι η σημαντική υστέρηση των εσόδων στο διάστημα Ιανουαρίου - Ιουλίου οφείλεται στη σημαντικά μεγαλύτερη της προβλεφθείσας κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και σε άλλους παράγοντες, ορισμένοι από τους οποίους επηρεάζουν την απόδοση συγκεκριμένων αλλά σημαντικών ως προς τη συμβολή τους φόρων. Επί προκειμένω αξίζει να σημειωθεί το ενδεχόμενο ορισμένα βαρυτελή αγαθά να έχουν υψηλές εισοδηματικές ελαστικότητες ή και ελαστικότητες τιμής (πχ βενζίνη). Παράλληλα, οι συνεχείς φορολογικές μεταβολές καθώς και το πλήθος των έκτακτων ρυθμίσεων έχουν επιβαρύνει σημαντικά τη λειτουργία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η είσπραξη του ΕΤΑΚ του 2009 και δεν έχει εισπραχθεί (από τα νοικοκυριά) ο ΦΜΑΠ του 2010 και του 2011.

³ Τα έσοδα αυτά συμψηφίστηκαν με λογιστική επιστροφή ΦΠΑ από το Δημόσιο προς τον ΟΣΕ (βλ. σελ. 7 παρακάτω).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού
(εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος - Ιούλιος			% μεταβολή		Ετήσια στοιχεία				% μεταβολή		
	2009	2010	2011	2010/2009	2011/2010	2008	2009	2010	2011π ¹	2009/2008	2010/2009	2011π/2010
I. Άμεσοι Φόροι	11.595	10.985	10.249	-5,3	-6,7	20.864	21.432	20.224	20.880	2,7	-5,6	3,2
1. Φόρος Εισοδήματος	8.449	7.638	6.875	-9,6	-10,0	16.670	16.590	14.287	14.820	-0,5	-13,9	3,7
_ Φυσικών προσώπων	5.738	5.266	4.452	-8,2	-15,5	10.816	10.841	9.398	10.600	0,2	-13,3	12,8
_ Νομικών προσώπων	1.573	1.495	1.333	-5,0	-10,8	4.191	3.790	3.149	2.800	-9,6	-16,9	-11,1
_ Ειδικών κατηγοριών	1.138	877	1.090	-22,9	24,3	1.662	1.959	1.740	1.420	17,9	-11,2	-18,4
2. Φόροι στην περιουσία	320	267	281	-16,6	5,2	486	526	487	910	8,2	-7,4	86,9
3. Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	1.779	1.325	1.304	-25,5	-1,6	2.077	2.446	2.874	2.700	17,8	17,5	-6,1
4. Έκτακτοι άμεσοι φόροι	130	852	923	555,4	8,3	0	279	1.053	950		277,4	-9,8
5. Λοιποί άμεσοι φόροι	917	903	866	-1,5	-4,1	1.631	1.591	1.523	1.500	-2,5	-4,3	-1,5
II. Έμμεσοι φόροι	16.713	17.544	16.276	5,0	-7,2	30.221	28.292	31.042	31.980	-6,4	9,7	3,0
6. Δασμοί, ειδικές εισφορές και φόροι στα εισαγόμενα ²	480	331	184	-31,0	-44,4	1.163	728	467	523	-37,4	-35,9	12,0
7. Αυτοκίνητα	303	181	60	-40,3	-66,9	783	441	226	285	-43,7	-48,8	26,1
8. Φ.Π.Α. (εγχωρίων και εισαγομένων)	10.170	10.221	10.251	0,5	0,3	18.243	16.582	17.374	18.030	-9,1	4,8	3,8
9. Φορολογία καπνού	1.444	1.557	1.584	7,8	1,7	2.516	2.566	2.913	3.338	2,0	13,5	14,6
10. Φορολογία υγρών καυσίμων	2.605	3.202	2.648	22,9	-17,3	3.689	4.374	5.698	5.240	18,6	30,3	-8,0
11. Φορολογία οιοπνευματωδών	203	267	276	31,5	3,4	319	357	468	573	11,9	31,1	22,4
12. Τέλη κυκλοφορίας	334	517	118	54,8	-77,2	997	1.046	1.591	1.212	4,9	52,1	-23,8
13. Λοιποί φόροι κατανάλωσης	225	528	414	134,7	-21,6	437	588	901	992	34,6	53,2	10,1
14. Μεταβίβαση ακινήτων	487	423	317	-13,1	-25,1	1.130	831	702	828	-26,5	-15,5	17,9
15. Χαρτόσημο	235	205	190	-12,8	-7,3	685	459	414	432	-33,0	-9,8	4,3
16. Έμμεσοι φόροι παρελθόντων ετών	286	210	217	-26,6	3,3	485	434	340	530	-10,5	-21,7	55,9
17. Λοιποί έμμεσοι φόροι	244	83	77	-66,0	-7,2	557	326	174	282	-41,5	-46,6	62,1
A. Σύνολο φορολογικών εσόδων (I+II)	28.308	28.529	26.525	0,8	-7,0	51.085	49.724	51.265	52.860	-2,7	3,1	3,1
B. Μη φορολογικά έσοδα	2.039	2.827	3.415	38,6	20,8	4.249	3.719	4.890	6.460	-12,5	31,5	32,1
από τα οποία:												
_ από επιχειρήσεις και οργανισμούς	500	579	576	15,8	-0,5	1.085	759	756	832	-30,0	-0,4	10,1
_ από το πρόγραμμα ενίσχυσης των τραπεζών	0	327	528	-	61,5	-	47	635	643	-	1251,1	1,3
_ από αυθαίρετα	-	-	-	-	-	-	-	-	400	-	-	-
_ από τυχερά παιχνίδια	-	-	-	-	-	-	-	-	700	-	-	-
_ από την Ευρωπαϊκή Ένωση	66	88	80	33,3	-9,1	579	264	320	340	-54,4	21,2	6,3
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (A+B)³	30.347	31.356	29.940	3,3	-4,5	55.334	53.443	56.156	59.320	-3,4	5,1	5,6

¹ Πρόβλεψη του Προϋπολογισμού του 2011

² πλην Φ.Π.Α. εισαγομένων

³ Τα συνολικά ποσά εσόδων μπορεί να διαφέρουν από τα αθροίσματα λόγω στρογγυλοποιήσεων.

2.2 Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου οι δαπάνες του ΤΠ (συμπεριλαμβανομένων και των επιστροφών φόρων) σημείωσαν αύξηση 7,8% και έφθασαν στα 44.080 εκατ. ευρώ, έναντι 40.880 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Σημειώνεται ότι ο Προϋπολογισμός του 2011 προέβλεπε αύξηση συνολικών δαπανών ΤΠ κατά 4,4%, ενώ η αναθεωρημένη πρόβλεψη περιορίζει την αύξηση στο 3,6% σε ετήσια βάση (βλ. Πίνακα 3).

Η σημαντική αύξηση των δαπανών του ΤΠ στην υπό εξέταση περίοδο προέρχεται τόσο από τις πρωτογενείς δαπάνες (5,9%), όσο και από τις πληρωμές για τόκους (14,6%), η οποία όμως ήταν αναμενόμενη. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η άνοδος των πρωτογενών δαπανών, η οποία, παρά τη διακοπή των πληρωμών τις δύο τελευταίες εργάσιμες μέρες του Ιουλίου (28 και 29 Ιουλίου), υπερβαίνει κατά πολύ την αντίστοιχη αναθεωρημένη πρόβλεψη του προϋπολογισμού για (ετήσια) μείωση 0,3%.

Η μεγάλη άνοδος των πρωτογενών δαπανών στο επτάμηνο εντοπίζεται σε συγκεκριμένες επιμέρους κατηγορίες δαπανών, ως εξής:

- στις επιχορηγήσεις ασφαλιστικών ταμείων και νοσοκομείων, οι οποίες στο επτάμηνο αυξήθηκαν κατά 33,2%, έναντι πρόβλεψης για αύξηση 6,2% μόνο (βλ. Πίνακα 3). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στις αυξημένες επιχορηγήσεις προς το ΙΚΑ, τον ΟΓΑ και τον ΟΑΕΕ οι οποίες υπερβαίνουν τις αντίστοιχες περυσινές επιχορηγήσεις κατά 1.740 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα του ΙΚΑ έχουν επηρεασθεί αρνητικά από την μεγάλη πτώση της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης και ιδιαίτερα από τη πτώση της οικοδομικής δραστηριότητας. Η μείωση των μισθών και, καθώς και η αύξηση της εισφοροδιαφυγής αποτελούν περαιτέρω παράγοντες μείωσης των εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων. Σημειώνεται πάντως ότι και οι σχετικές προβλέψεις στον προϋπολογισμό ήταν αισιόδοξες.
- στις επιχορηγήσεις προς τον ΟΑΕΔ για την καταβολή επιδομάτων ανεργίας, οι οποίες στο επτάμηνο ανήλθαν σε 509 εκατ. ευρώ, ενώ το αντίστοιχο επτάμηνο του 2010 ανέρχονταν σε 208 εκατ. ευρώ,
- στη μεγάλη αύξηση (39,1%) των επιδοτήσεων γεωργίας, λόγω καταβολής από εθνικούς πόρους “εξισωτικών αποζημιώσεων” στους αγρότες σε ορεινές ή απομακρυσμένες περιοχές της χώρας,
- στην επιχορήγηση προς τα νοσοκομεία ύψους 434 εκατ. ευρώ για εξόφληση παλαιών υποχρεώσεών τους, καθώς και στην επιχορήγησή τους με 535 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση δαπανών τρέχουσας διαχείρισης. Οι δαπάνες αυτές δεν υπήρχαν το αντίστοιχο επτάμηνο του 2010. Τονίζεται πάντως ότι η δαπάνη των 434 εκατ. ευρώ δεν περιλαμβάνεται στο έλλειμμα σε εθνολογιστική βάση, γιατί το έλλειμμα των νοσοκομείων έχει ήδη

καταχωρηθεί από την Eurostat στα έτη στα οποία δημιουργήθηκε (προ του 2010).

- στη σημαντική αύξηση των επιστροφών φόρων (15,8%) λόγω της λογιστικής επιστροφής (συμψηφιστικά) ΦΠΑ στον ΟΣΕ ύψους 380 εκατ. ευρώ. Χωρίς την επιστροφή του ΟΣΕ η αύξηση περιορίζεται σε 1,7%. Επίσης, από τον Απρίλιο του 2011 άρχισαν οι συμψηφισμοί απαιτήσεων και υποχρεώσεων του Δημοσίου προς τους φορολογούμενους (κυρίως στις μεγάλες εταιρείες), γεγονός που οδήγησε σε μεγάλη αύξηση των επιστροφών ΦΠΑ (από 800 εκατ. ευρώ το πρώτο εξάμηνο⁴ του 2010 σε 1.300 εκατ. ευρώ το 2011, συμπεριλαμβανομένου του ΟΣΕ).

Όσον αφορά τις δαπάνες για τόκους, αυτές στο επτάμηνο σημείωσαν αύξηση 14,6% και διαμορφώθηκαν σε 10.218 εκατ. ευρώ, ενώ σε ετήσια βάση αναμένεται να αυξηθούν κατά 20,4%, λόγω της ανόδου του υπολοίπου του χρέους και των πολύ υψηλών επιτοκίων που καταβάλλει η χώρα μας για βραχυχρόνιο δανεισμό.

Αντίθετα με τα ανωτέρω, λόγω των μέτρων που λήφθηκαν το 2010 οι δαπάνες για μισθούς είναι μειωμένες κατά 6,3%, οι δαπάνες για συντάξεις του Δημοσίου αυξήθηκαν κατά 3,1% μόνο (λόγω αύξησης του αριθμού των συνταξιούχων) και οι καταναλωτικές δαπάνες σημείωσαν μείωση κατά 15,8%.

Συνοψίζοντας, στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου οι πρωτογενείς δαπάνες του ΤΠ είναι επιβαρυνμένες με πληρωμές της τάξης των 2.500 έως 3.000 εκατ. ευρώ, οι οποίες είτε εμφανίζονται για πρώτη φορά είτε έχουν επιβαρύνει δυσανάλογα την υπό εξέταση περίοδο και πιθανότατα θα είναι πολύ μικρότερες στο υπόλοιπο του έτους⁵. Ενδεχομένως λοιπόν ο ρυθμός αύξησης των πρωτογενών δαπανών να επιβραδυνθεί στο υπόλοιπο του έτους. Επισημαίνεται πάντως ότι στο πρώτο εξάμηνο του έτους⁶ έχουν συσσωρευτεί και ανεξόφλητες υποχρεώσεις της γενικής κυβέρνησης ύψους 6.629 εκατ. ευρώ, η εξόφληση των οποίων θα επιδράσει ανοδικά στις πρωτογενείς δαπάνες. Διευκρινίζεται πάντως ότι το 80,0% των ανεξόφλητων υποχρεώσεων (5.301 εκατ. ευρώ) δημιουργήθηκε το 2010.

⁴ Δεν υπάρχουν στοιχεία επταμήνου.

⁵ Οι επιχορηγήσεις π.χ. των νοσοκομείων για εξόφληση παλαιών οφειλών τους έχουν προϋπολογισθεί για το 2011 σε 450 εκατ. ευρώ και στο επτάμηνο έχουν ήδη δαπανηθεί τα 434 εκατ. ευρώ (βλ. Πίνακα 1). Άρα, η επιβάρυνση θα είναι πολύ μικρότερη στο υπόλοιπο του έτους.

⁶ Δεν υπάρχουν στοιχεία επταμήνου. Υπάρχουν όμως ενδείξεις ότι το μέγεθος αυτό είναι υπερεκτιμημένο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού ¹

(εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος - Ιούλιος			% μεταβολές		Ετήσια στοιχεία			% μεταβολές	
	2009	2010	2011	²⁰¹⁰ / ₂₀₀₉	²⁰¹¹ / ₂₀₁₀	2009	2010	2011π ²	²⁰¹⁰ / ₂₀₀₉	^{2011π} / ₂₀₁₀
1. Δαπάνες προσωπικού		13.922	13.408		-3,7		23.971	22.905		-4,4
_για μισθούς		9.558	8.957		-6,3		16.408	15.335		-6,5
_για συντάξεις		3.674	3.789		3,1	6.607	6.250	6.258	-5,4	0,1
_για περίθαλψη (ΟΠΑΔ)		690	662		-4,1		1.313	1.312		-0,1
2. Τόκοι		8.913	10.218		14,6	12.325	13.223	15.920	7,3	20,4
3. Αποδόσεις στην Ε.Ε.		1.649	1.432		-13,2	2.483	2.363	2.487	-4,8	5,2
4. Αποδόσεις εσόδων τρίτων		2.837	2.966		4,5		4.858	5.978		23,1
5. Επιστροφές φόρων		2.688	3.113		15,8	4.952	4.982	3.800	0,6	-23,7
6. Επιδοτήσεις γεωργίας		276	384		39,1		518	735		41,9
7. Επιχορηγήσεις		9.519	11.804		24,0	21.435	17.584	18.004	-18,0	2,4
_ασφαλιστικών ταμείων ³		6.685	8.902		33,2	13.373	11.580	12.300	-13,4	6,2
_ΕΚΑΣ, ΟΑΕΔ κλπ. ⁴		1.038	1.556		49,9	3.303	2.485	3.041	-24,8	22,4
_συγκοινωνιακών φορέων και λοιπές επιχορηγήσεις		1.606	912		-43,2	3.261	3.174	2.213	-2,7	-30,3
_νοσοκομείων για εξόφληση παλαιών οφειλών		190	434		128,4	1.498	345	450	-77,0	30,4
8. Καταναλωτικές δαπάνες κλπ.		732	616		-15,8		2.730	2.395		
9. Εξοπλιστικά προγράμματα		224	116		-48,2	2.175	1.017	1.600	-53,2	57,3
10. Καταπτώσεις εγγυήσεων φορέων εκτός γεν. κυβέρνησης		80	25		-68,8	100	145	145	45,0	0,0
11. Αποθεματικό		-	-		-	-	-	-		
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ⁵		40.880	44.080		9,5	79.042	71.391	74.549	-9,7	4,4

¹ Δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες NATO.

² Πρόβλεψη του Προϋπολογισμού του 2011

³ Περιλαμβάνονται ΙΚΑ, ΝΑΤ, ΟΓΑ, ΟΑΕΕ, ΤΑΠ-ΟΤΕ, ΤΑΠ-ΔΕΗ κλπ.

⁴ ΕΚΑΣ, πολύτεκνοι, ΑΚΑΓΕ, ΕΤΚΣ, ΟΑΕΔ, και "λοιπές εισοδηματικές ενισχύσεις".

⁵ Τα συνολικά ποσά εσόδων μπορεί να διαφέρουν από τα αθροίσματα λόγω στρογγυλοποιήσεων.

2.3 Ο Προϋπολογισμός Δημόσιων Επενδύσεων

Στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου το έλλειμμα του ΠΔΕ περιορίστηκε σε 1.447 εκατ. ευρώ ή 0,6% του ΑΕΠ, έναντι ελλείμματος 2.924 εκατ. ευρώ, ή 1,3% του ΑΕΠ το 2010 (βλ. Πίνακα 1). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στη μείωση (κατά 37,6%) των δημοσίων επενδύσεων, από 4.201 εκατ. ευρώ το 2010 σε 2.620 εκατ. ευρώ το 2011, ενώ οι εισπράξεις από τα διάφορα Ταμεία της Ε.Ε. και από ιδίους πόρους είναι ελαφρά μόνο μειωμένες έναντι του 2010. Σημειώνεται ότι, ενώ το πρώτο δίμηνο του 2011 είχαν εισπραχθεί 604 εκατ. ευρώ, τους υπόλοιπους τέσσερις μήνες (Μάρτιο – Ιούνιο) εισπράχθηκαν μόνο 117 εκατ. ευρώ και τον Ιούλιο 452 εκατ. ευρώ. Υπάρχει λοιπόν μεγάλη καθυστέρηση στην είσπραξη πόρων από την Ε.Ε..

Ο περιορισμός των δαπανών και του ελλείμματος του ΠΔΕ έχουν συμβάλει στη συγκράτηση του ελλείμματος του ΚΠ κατά 0,7% του ΑΕΠ στην υπό εξέταση περίοδο. Κατά συνέπεια, εάν στο υπόλοιπο του έτους ομαλοποιηθεί η εκτέλεση του ΠΔΕ, αυτό πιθανότατα θα οδηγήσει σε διεύρυνση του ελλείμματος του ΚΠ.

Σημειώνεται, τέλος, ότι η μείωση των δαπανών για επενδύσεις δεν ενδείκνυται σε περιόδους ύφεσης και δεν θεωρείται “φιλική προς την ανάπτυξη”. Έχει, δε, συμβάλει στην επιδείνωση του οικονομικού κλίματος και των επιχειρηματικών προσδοκιών τους τελευταίους μήνες, ιδιαίτερα στον κλάδο των κατασκευών. Η νέα απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την οποία η υποχρεωτική συμμετοχή της Ελλάδας περιορίζεται σε 5,0% μόνο, εκτιμάται ότι θα συμβάλλει στην αύξηση των επενδύσεων.

3. Οι δημοσιονομικές εξελίξεις την περίοδο Ιανουαρίου - Ιουλίου σύμφωνα με τα ταμειακά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος

Η επιδείνωση των δημοσιονομικών μεγεθών στο επτάμηνο επιβεβαιώνεται και από τα ταμειακά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (βλ. Πίνακα 4). Το καθαρό ταμειακό έλλειμμα, δηλαδή οι καθαρές δανειακές ανάγκες της κεντρικής κυβέρνησης διαμορφώθηκαν σε 6,8% του ΑΕΠ, έναντι ελλείμματος 6,3% του ΑΕΠ την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

Όπως και στην περίπτωση των δημοσιονομικών στοιχείων, η επιδείνωση του ταμειακού ελλείμματος εντοπίζεται στο ΤΠ (έλλειμμα 2011: 12.567 εκατ. ευρώ, 2010: 10.474 εκατ. ευρώ), ενώ το έλλειμμα του ΠΔΕ είναι μειωμένο έναντι του προηγούμενου έτους κατά 1.776 εκατ. ευρώ ή 0,8% του ΑΕΠ. Επίσης, ο ρυθμός μεταβολής των ταμειακών εσόδων είναι αρνητικός, ενώ οι δαπάνες αυξήθηκαν με ρυθμό 7,9%, όσο περίπου και στα δημοσιονομικά στοιχεία (βλ. Πίνακα 4). Σημειώνεται ότι τα έσοδα σε **ταμειακή βάση** είναι ενισχυμένα κατά 1.063 εκατ. ευρώ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
Ταμειακό Αποτέλεσμα Κεντρικής Κυβέρνησης
(εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος - Ιούλιος				% Μεταβολή			Ετήσια Στοιχεία			% Μεταβολή	
	2008	2009	2010	2011	2009/2008	2010/2009	2011/2010	2008	2009	2010	2009/2008	2010/2009
I. Καθαρό αποτέλεσμα ΤΠ	-9.464	-15.702	-10.474	-12.567				-11.569	-24.621	-16.713		
Έσοδα	27.796	26.779	27.890	27.303	-3,7	4,1	-2,1	52.153	48.560	52.306	-6,9	7,7
Δαπάνες	37.431	42.714	37.887	40.862	14,1	-11,3	7,9	64.272	74.790	68.671	16,4	-8,2
Μεταβολή καταθέσεων Δημοσίου	171	233	-477	992				550	1.609	-348		
II. Καθαρό αποτέλεσμα ΠΔΕ	-2.251	-5.529	-3.653	-1.877				-4.776	-7.304	-5.063		
Έσοδα	2.875	1.064	548	1.164	-63,0	-48,5	112,4	4.842	2.045	3.228	-57,8	57,8
Δαπάνες	5.126	6.593	4.201	3.041	28,6	-36,3	-27,6	9.618	9.349	8.291	-2,8	-11,3
III. Καθαρό Έλλειμμα(-) ΚΕ ή Πλεόνασμα(+) ΚΠ (I+II)	-	-	-	-								
Μεταβολή πιστωτικών λογαριασμών Δημοσίου	11.715	-21.231	-14.127	-14.444				-16.345	-31.925	-21.776		
	-490	-239	-312	-969				-1.016	-697	-1.620		
IV. Καθαρό ταμειακό αποτέλεσμα Κεντρικής Κυβέρνησης Α'	-12.205	-21.470	-14.439	-15.413				-17.361	-32.622	-23.306		
% στο ΑΕΠ	-5,2	-9,2	-6,3	-6,8								
Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις ή δαπάνες για συμμετοχή σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου				198 ¹				431	746	-		
V. Καθαρό ταμειακό αποτέλεσμα Κεντρικής Κυβέρνησης Β'				-15.215				-17.361	-32.622	-23.306		
% στο ΑΕΠ				-6,7				-7,3	-13,9	-10,2		

¹ Το ποσό αυτό προκύπτει ως εξής: Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ΑΤΕ (-1.144 εκ. ευρώ), αγορά ιδίων προνομιούχων μετοχών από ΑΤΕ (675 εκ. ευρώ), αποκρατικοποίηση ΟΤΕ (391 εκ. ευρώ), μείωση μετοχικού κεφαλαίου ΤΠ & Δ (250 εκ. ευρώ) και είσπραξη από ΔΕΚΑ (26 εκ. ευρώ).

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

από την είσπραξη του ηλεκτρονικά αποδιδόμενου ΦΠΑ Ιουλίου, ο οποίος το 2010 είχε εμφανισθεί το μήνα Αύγουστο. Εάν γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές, τότε ο ρυθμός μεταβολής των εσόδων διαμορφώνεται σε -5,9%.

4. Τα ποσοτικά κριτήρια της “Τρόικας” για τις επιδόσεις της Ελληνικής Οικονομίας

Όπως σημειώθηκε στο Δελτίο Ιουλίου (τεύχος 1 της παρούσας έκδοσης, σελ. 16), δεν επετεύχθη ο ποσοτικός στόχος του Ιουνίου για το “τροποποιημένο ταμειακό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης”⁷ και στο Μεσοπρόθεσμο τέθηκε νέος ποσοτικός στόχος ύψους 5.100 για το επτάμηνο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2011. Επίσης, ως νέος στόχος για τις πρωτογενής δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού (χωρίς επιστροφές φόρων) τέθηκαν τα 34.700 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες από το ΓΛΚ και οι δύο αυτοί στόχοι επετεύχθησαν στο επτάμηνο. Συγκεκριμένα, το “τροποποιημένο ταμειακό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης” διαμορφώθηκε στο επτάμηνο σε 5.000 εκατ. ευρώ περίπου και ικανοποιεί το κριτήριο⁸. Επετεύχθη επίσης το κριτήριο των πρωτογενών δαπανών το ΚΠ οι οποίες στο επτάμηνο διαμορφώθηκαν σε 33.372 εκατ. ευρώ, ενώ το όριο είχε τεθεί στα 34.700 εκατ. ευρώ.

Επετεύχθη επίσης το κριτήριο του δημοσίου χρέους, ενώ δεν επετεύχθη το ενδεικτικό κριτήριο της μη συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων οφειλών.

5. Οι προοπτικές υλοποίησης των ετήσιων στόχων του Προϋπολογισμού, όπως τροποποιήθηκαν με το Μεσοπρόθεσμο

Ο στόχος του 2011 για το έλλειμμα του ΚΠ στο Μεσοπρόθεσμο έχει παραμείνει ουσιαστικά αμετάβλητος (προϋπολογισμός 2011: -19.806 εκατ. ευρώ ή 8,7% του ΑΕΠ, ΜΠΔΣ 2011: -19.808 εκατ. ευρώ ή 8,8% του ΑΕΠ.) Τόσο οι δαπάνες⁹, όμως, όσο και τα έσοδα του ΚΠ είναι μειωμένα κατά 1.515 εκατ. ευρώ περίπου. Για να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα, συνυπολογίζονται τα μέτρα του Μεσοπρόθεσμου για το 2011, τα οποία θα αποφέρουν πρόσθετα έσοδα ύψους 2.686 εκατ. ευρώ (εκ των οποίων τουλάχιστον τα 2.271 εκατ. ευρώ αφορούν τον ΤΠ) και θα μειώσουν τις δαπάνες κατά 4.058 εκατ. ευρώ (εκ των οποίων 2.5 έως 2.7 εκατ. ευρώ αφορούν τον ΚΠ).

⁷ Modified general government primary cash balance

⁸ Το μέγεθος αυτό είναι προσωρινό.

⁹ Στην περίπτωση των δαπανών περικρίπτονται οι δαπάνες κατά 950 εκατ. ευρώ και οι πρωτογενείς δαπάνες του ΤΟ κατά 584 εκατ. ευρώ, ενώ οι δαπάνες για τόκους αυξάνουν κατά 82 εκατ. ευρώ.

Με βάση ορισμένες πρώτες εκτιμήσεις για τις τάσεις των εσόδων και των δαπανών που έχουν διαμορφωθεί στο επτάμηνο εκτιμάται ότι το έλλειμμα του Κρατικού προϋπολογισμού θα υπερβεί τις προβλέψεις ακόμη και με την υπόθεση ότι το σύνολο των μέτρων που προβλέπονται στο ΜΠΔΣ (και αφορούν τον ΚΠ) καθώς και κάποια μέτρα που λήφθηκαν αργότερα, θα υλοποιηθούν εγκαίρως και στο ακέραιο έως το τέλος του έτους¹⁰.

Όπως σημειώθηκε και στο προηγούμενο τεύχος αυτού του δελτίου (σελ. 14), η επίτευξη των στόχων του Μεσοπρόθεσμου περιβάλλεται από σημαντικούς κινδύνους. Ιδιαίτερα σημαντικός κίνδυνος για το 2011 είναι η μη έγκαιρη υλοποίηση των μέτρων. Θεωρείται πολύ πιθανό, π.χ. , ότι η εξοικονόμηση δαπανών έως το τέλος του έτους θα είναι μικρότερη από ότι προβλέπεται στο Μεσοπρόθεσμο εξ αιτίας των καθυστερήσεων στο ενιαίο μισθολόγιο και στις συγχωνεύσεις. Επίσης είναι πολύ πιθανό να μην εισπραχθούν όλα τα προβλεπόμενα έσοδα.

6. Δημόσιο χρέος

Στις 31 Δεκεμβρίου 2010 το ακαθάριστο ενοποιημένο χρέος της γενικής κυβέρνησης, όπως μετράται για τις ανάγκες της συνθήκης του Μάαστριχτ, ανήλθε σε 328.588 εκατ. ευρώ, ή 142,8% του ΑΕΠ. Στις 31 Μαρτίου 2011 το υπόλοιπο του χρέους¹¹ είχε αυξηθεί σε 340.187 εκατ. ευρώ, ή 150,1% του ΑΕΠ.

Η αύξηση σε απόλυτες τιμές ήταν 11.599 εκατ. ευρώ και προήλθε από το έλλειμμα του τριμήνου της γενικής κυβέρνησης, το οποίο εκτιμάται σε 7.328 εκατ. ευρώ (προσωρινά στοιχεία) και την έκδοση ομολόγων ύψους 4.000 εκατ. ευρώ για να καλυφθεί το παλαιό χρέος των νοσοκομείων της περιόδου 2005-2009 και την έκδοση ομολόγων ύψους 139 εκατ. ευρώ για την αποζημίωση υπαλλήλων της ΟΑ.

Ως ποσοστό του ΑΕΠ το χρέος αυξήθηκε (μεταξύ 2010 και Μάρτιο 2011) κατά 7,3 ποσοστιαίες μονάδες. Από αυτές οι 2,2 εκατοστιαίες μονάδες οφείλονται στη μείωση του ΑΕΠ (2010: 230.173 εκατ. ευρώ, 2011: 226.685 εκατ. ευρώ).

Η σημαντική περαιτέρω αύξηση του χρέους, το υψηλό πρωτογενές έλλειμμα το οποίο στο επτάμηνο έχει ήδη υπερβεί σημαντικά τον ετήσιο στόχο και η βαθύτερη ύφεση, έχουν ενισχύσει στο έπακρο τη δυναμική του χρέους, η οποία πλέον είναι εκτός ελέγχου. Οι εξελίξεις αυτές φαίνεται να αντισταθμίζουν σε μεγάλο βαθμό τις θετικές επιπτώσεις στη δυναμική του χρέους από τις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής της 21^η Ιουλίου (μείωση επιτοκίων κατά 1 εκατοστιαία μονάδα και επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής των δανείων της Ελλάδος). Στην πρόσφατη έκθεση του¹² το ΔΝΤ εκτίμησε ότι ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ θα συνεχίσει να

¹⁰ Εκτενέστερη αναφορά στις ενδεχόμενες υπερβάσεις θα περιλαμβάνεται στην τριμηνιαία έκθεση του Σεπτεμβρίου.

¹¹ Τα στοιχεία εξαμήνου για το Δημόσιο χρέος θα είναι διαθέσιμα το Σεπτέμβριο

¹² IMF, "Greece: Fourth Review Under the stand-by Arrangement and Request for Modification and Waiver of Applicability of Performance Criteria", 4 July, 2011 (σελ. 68)

αυξάνεται και θα φθάσει το 172,0% του ΑΕΠ το 2012, πριν σταθεροποιηθεί και αρχίσει να μειώνεται. Εκτιμούσε επίσης ότι η διατηρησιμότητα του χρέους ήταν σε οριακό σημείο και εξαρτάτο από την अपαρέργκλιτη μείωση του ΜΠΔΣ. Όλα αυτά, όμως, πριν γίνουν γνωστές οι εκτιμήσεις για σημαντικά βαθύτερη ύφεση της οικονομίας. Μετά τις νέες εξελίξεις θεωρείται απίθανο να σταθεροποιηθεί ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ το 2012, ενισχύοντας έτσι τις αμφιβολίες των αγορών για την επιτυχία του Μεσοπρόθεσμου και την ανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας.

7. Συμπεράσματα

- i. Οι πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις οι οποίες σε συνδυασμό με προβλέψεις για επιβράδυνση της Ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας οδηγούν σε εκτιμήσεις για μεγαλύτερη κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα το 2011 και δημιουργούν ένα πολύ δυσμενές μακροοικονομικό περιβάλλον για την εν εξελίξει δημοσιονομική προσαρμογή.
- ii. Η βαθύτερη της αναμενόμενης ύφεση για το τρέχον έτος: (α) ερμηνεύει σε μεγαλύτερο βαθμό τις έως τώρα αποκλίσεις των δημοσιονομικών μεγεθών (και ιδιαίτερα την υστέρηση των εσόδων) και (β) ενισχύει σημαντικά τη δυναμική του δημοσίου χρέους. Οι αρνητικές δημοσιονομικές εξελίξεις του επταμήνου αποτελούν ένα πρόσθετο λόγο για ενίσχυση των προσπαθειών για δημοσιονομική προσαρμογή. Συγκεκριμένα, στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου το έλλειμμα του ΚΠ διαμορφώθηκε σε 6,9% του ΑΕΠ έναντι του ελλείμματος 5,4% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Επίσης το πρωτογενές έλλειμμα διαμορφώθηκε σε 2,4% του ΑΕΠ, έναντι αντίστοιχου ελλείμματος 1,5% το 2010. Το πρωτογενές έλλειμμα του επταμήνου είναι ήδη σημαντικά μεγαλύτερο από το προβλεπόμενο για όλο το έτος (1,7%).
- iii. Το έλλειμμα θα ήταν ακόμα μεγαλύτερο εάν δεν είχαν περικοπεί οι δαπάνες του ΠΔΕ κατά 1,6 δισ. ευρώ περίπου, σε σχέση με τις αντίστοιχες δαπάνες του 2010.
- iv. Η διεύρυνση του ελλείμματος στο εξάμηνο οφείλεται τόσο στη μεγάλη υστέρηση των εσόδων, όσο και στη σημαντική υπέρβαση των δαπανών. Το μακροχρόνιο πρόβλημα όμως παραμένει ο έλεγχος των δημοσίων δαπανών.
- v. Όπως σημειώθηκε και στο προηγούμενο Δελτίο, είναι φανερό ότι το πρόβλημα της χώρας δεν είναι μόνο το ύψος του δημοσίου χρέους αλλά η αδυναμία εξυγίανσης της τρέχουσας δημοσιονομικής διαχείρισης καθώς, παρά τη γιγαντιαία προσπάθεια για δημοσιονομική προσαρμογή, δεν έχει ακόμα επιτευχθεί πρωτογενές πλεόνασμα, αντίθετα διευρύνεται το πρωτογενές έλλειμμα. Επομένως ακόμη και αν σήμερα μηδενιζόταν το χρέος, η δημοσιονομική θέση της χώρας δεν θα ήταν βιώσιμη χωρίς δανεισμό.

- vi. Οι εξελίξεις του επταμήνου αποδεικνύουν με τον πλέον σαφή τρόπο πόσο δύσκολο είναι, παρά τις μεγάλες προσπάθειες, να επιτευχθεί δημοσιονομική προσαρμογή και μείωση του χρέους σε περίοδο οικονομικής ύφεσης. Αντίθετα θα πρέπει να επιδιώκεται έγκαιρα, όταν η οικονομία παρουσιάζει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και εκ πρώτης όψεως “δεν φαίνεται” να υπάρχει δημοσιονομικό πρόβλημα.
- vii. Τα μέτρα του Μεσοπρόθεσμου που αφορούν το 2011, συνολικού ύψους 6,8 δισ. ευρώ, σε συνδυασμό με τις νέες ρυθμίσεις για την “περαίωση” και την επέκταση των ελέγχων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής είναι δυνατό να αντισταθμίσουν σε μεγάλο βαθμό τις αποκλίσεις του επταμήνου, υπό τον όρο ότι το Μεσοπρόθεσμο θα εφαρμοστεί εγκαίρως και χωρίς αποκλίσεις. Υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι στην υλοποίηση του Μεσοπρόθεσμου, τόσο σε μακροοικονομικό επίπεδο (βαθύτερη ύφεση, αύξηση επιτοκίων ΕΚΤ, αρνητικές επιπτώσεις των ίδιων των μέτρων κλπ.), όσο και σε ότι αφορά την έγκαιρη υλοποίηση επιμέρους ρυθμίσεων.
- viii. Η δυναμική του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ παραμένει ανεξέλεγκτη, καθώς οι παράγοντες που το προσδιορίζουν εξελίσσονται αρνητικά. Εφόσον το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα εκτελεστεί χωρίς αποκλίσεις αναμένεται σταδιακή μείωσή του, μετά το 2012. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απολύτως αναγκαία η δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων το ταχύτερο δυνατό, η οποία θα προέλθει κατά προτίμηση από τη μείωση των πρωτογενών δαπανών.